

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

На правах рукопису

ВІЛЬХОВА ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 332.21:332.34

**ІНТЕНСИФІКАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ УГІДЬ В
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ**

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Науковий керівник:
Мельник Леонід Юхимович,
доктор економічних наук, професор

Дніпро – 2017

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЇХ РОДЮЧОСТІ	11
1.1. Економічний зміст інтенсифікації та її особливості в сільськогосподарському виробництві.....	11
1.2. Основні форми землеволодіння та землекористування в контексті їх впливу на інтенсивне й раціональне використання земельних угідь агровиробниками.....	26
1.3. Критерії та показники оцінки інтенсивного і раціонального землекористування.....	51
Висновки до розділу 1.....	64
РОЗДІЛ 2. СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	67
2.1. Ефективність аграрного виробництва за розмірами землекористування.....	67
2.2. Проблеми та тенденції забезпечення екологічного землекористування в сільському господарстві.....	91
2.3. Витратно-галузеве обґрунтування підвищення ефективності землекористування сільськогосподарських виробників.....	105
Висновки до розділу 2.....	114
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВЛАСКОНАЛЕННЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	118
3.1. Кластерна модель обґрунтування інтенсифікації землекористування в сільськогосподарських підприємствах.....	118
3.2. Моделювання ефективного землекористування під посівами кормових культур.....	130
3.3. Оцінка ефективності землекористування для беззбиткового та розширеного виробництва овочевих культур.....	141
3.4. Концептуальне забезпечення стійкого землекористування сільськогосподарських підприємств	150
Висновки до розділу 3.....	166
ВИСНОВКИ	170
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	174
ДОДАТКИ	193

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Стрімка капіталізація сільськогосподарського виробництва, його концентрація та корпоратизація повинні супроводжуватися раціональним використанням наявних ресурсів, особливо земельних. Адже саме земельні ресурси, унікальні українські чорноземи та природна родючість ґрунтів формують основні конкурентні переваги вітчизняних сільськогосподарських підприємств на європейському та світовому аграрних ринках. Проте переважання маркетингових підходів в управлінні розвитком сільськогосподарських підприємств, кон'юнктурних чинників без урахування вимог екологічної безпеки призвели до суттєвого зростання частки високорентабельних, але надзвичайно енерго- та ресурсоемних технічних культур і зменшення площ під культурами кормової групи, зокрема, багаторічними травами, які є основою ґрунтозахисних сівозмін.

Дослідженню теорії, методології та розробці заходів щодо забезпечення вирішення проблеми вибору форм та розмірів ефективного землекористування, визначення екологічних засад ведення сільського господарства, інтенсифікації використання земельних ресурсів присвячено значний загаль наукових праць. Теоретичні й практичні аспекти розвитку землекористування досліджені у роботах вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів: В.Я. Амбросова, А.Є. Данкевича, Т.Г. Маренича, В.Я. Месель-Веселяка, О.М. Онищенко, П.Т. Саблука, М.М. Федорова, Ф. Харісона, У. Петті, А. Сміта, П.Ф. Ноана та ін. Підходи до вирішення проблеми вибору форм та розмірів ефективного землекористування, визначення екологічних засад ведення сільського господарства висвітлені в наукових працях М.В. Зубця, Л.В. Бойка, І.І. Лукінова, І. В. Кошкалди, Л.Ю.Мельника та багатьох інших вчених. Питання інтенсифікації використання земельних ресурсів вивчалися у працях таких вчених, як О.В. Олійник, В.І. Перебийніс, Г.М. Підлісецький, А.Я. Радченко, І.Н. Романенко, О.О. Сторожук, В.Й. Шиян, В.С. Шебанін, І.І. Червен, С.Ю. Хамініч та ін.

Проте, недостатньо дослідженими залишаються питання системного підходу до розуміння інтенсифікації використання земельних угідь як комплексної економічної категорії, взаємозв'язку інтенсифікації з категоріями сталого землекористування, економічної ефективності використання землі, обґрунтування напрямів підвищення економічної ефективності використання земельних угідь, організаційно-економічних заходів та практичних засад підвищення ефективності інтенсифікації використання земельних угідь в сільськогосподарських підприємствах у сучасних умовах господарювання. Це зумовило необхідність проведення окремого наукового дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота відображає результати наукових досліджень, проведених автором відповідно до плану науково-дослідних робіт Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету за темою: «Стратегічний розвиток підприємництва в аграрній сфері економіки» (№ 0111U009859), в межах якої автором досліджено теоретико-методичні засади та розроблені практичні рекомендації щодо інтенсифікації використання земельних угідь сільськогосподарських підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад та розробка рекомендацій щодо інтенсифікації використання земельних угідь сільськогосподарських підприємств. Поставлена мета зумовила необхідність розв'язання таких завдань:

– уточнити понятійний апарат проблеми дослідження, зокрема трактування сутності інтенсифікації використання земельних угідь, її взаємозв'язок з категоріями сталого землекористування, економічної ефективності використання землі;

– розробити класифікацію показників ефективності використання землі з урахуванням її використання як об'єкта господарювання й засобу виробництва;

- оцінити стан землекористування в сільськогосподарських підприємствах з урахуванням їх розмірів та екологічної безпеки;
- розробити методичний підхід до оцінки витратно-галузевого профілю землекористування сільськогосподарських підприємств та обґрунтувати заходи щодо його удосконалення;
- обґрунтувати кластерну модель інтенсифікації використання земельних угідь сільськогосподарських підприємств Дніпропетровської області;
- застосувати економіко-математичну модель землекористування сільськогосподарського підприємства з урахуванням агрономічних вимог до структури посівів та раціонів годівлі тварин;
- розробити методику оцінки ефективності землекористування і визначення параметрів беззбиткового виробництва та розширеного відтворення за різних умов і показників економічної ефективності виробництва овоче-баштанних культур;
- розробити концептуальну модель стійкого землекористування сільськогосподарських підприємств на засадах системного підходу.

Об'єктом дослідження є процес інтенсифікації використання земельних угідь в сільськогосподарських підприємствах.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів інтенсифікації використання земельних угідь в сільськогосподарських підприємствах.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження є системний підхід та діалектичний метод пізнання, які застосовувалися для вивчення фундаментальних положень економічної науки стосовно особливостей процесу інтенсифікації, її факторів та підвищення рівня ефективності використання земельних угідь сільськогосподарськими підприємствами. З метою аналізу кількісних та якісних показників інтенсифікації земельних угідь використаний *статистико-економічний метод*, а саме його прийоми – *групування* (для визначення ефективності аграрного виробництва за формами землекористування), *графічний* (для

наочного відображення отриманих результатів), *порівняння* (для конкретизації та уточнення понятійного апарату дослідження). За допомогою *монографічного методу* ідентифіковані особливості землі як виробничого ресурсу, форми землеволодіння та землекористування та їх вплив на ефективне використання земельних ресурсів. За результатами використання *абстрактно-логічного методу* (*прийомів індукції та дедукції, аналізу та синтезу, співставлення, програмування та прогнозування*) розроблена концептуальна модель стійкого землекористування. При обґрунтуванні ефективного землекористування сільськогосподарського підприємства з урахуванням агрономічних вимог до структури посівів та зоотехнічних норм годівлі тварин та для визначення параметрів беззбиткового виробництва за різних умов і показників економічної ефективності сільськогосподарського підприємства використаний *економіко-математичний метод* (*прийоми математичного програмування та сценарного підходу*). *Метод кластеризації* (із застосуванням *нейронних мереж*) використаний для обґрунтування напрямів інтенсифікації землекористування.

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі та нормативні акти України, дані Державної служби статистики України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, Департаменту агропромислового комплексу, розвитку сільських територій та ринкового середовища Дніпропетровської обласної державної адміністрації, Головного управління статистики в Дніпропетровській області, звіти й дані Головного управління держгеокадастру у Дніпропетровській області, Дніпропетровського центру «Облдержродючість», дані науково-дослідних установ, річна звітність сільськогосподарських підприємств, а також ресурси інформаційної мережі *Internet*, результати власних досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних, методичних та практичних засад підвищення ефективності інтенсифікації використання земельних угідь в сільськогосподарських підприємствах у сучасних умовах господарювання, зокрема:

вперше:

– розроблено концептуальну модель стійкого землекористування на основі системного підходу до запровадження правових, еколого-економічних, соціальних норм, імплементації стратегій і програм забезпечення стійкого землекористування сільськогосподарських підприємств, удосконалення інститутів землеволодіння і землекористування, формування інструментів стимулювання і заходів відповідальності за стан продуктивності сільськогосподарських земель;

удосконалено:

– трактування поняття «інтенсифікації використання земельних угідь», під яким, на відміну від поширених, запропоновано розглядати систему заходів залучення інноваційних засобів праці, технологій, форм організації праці й управління, що спрямовані на зростання продуктивності земельних угідь за умов екологічно безпечного землекористування і поліпшення родючості ґрунту;

– методичний підхід до оцінки ефективності землекористування, який дозволяє визначити параметри беззбиткового виробництва та розширеного відтворення за оптимістичним і песимістичним сценарієм з урахуванням різних умов і показників економічної ефективності виробництва овоче-баштанних культур;

– класифікацію показників ефективності використання землі, яка, на відміну від існуючих, базується на факторних і результативних ознаках і враховує показники ефективності використання землі як об'єкта господарювання та засобу виробництва;

– методичний підхід до оцінки стану землекористування, який, на відміну від існуючих, базується на формуванні витратного профілю сільськогосподарського підприємства, що дозволяє визначити напрями оптимізації витрат на виробництво продукції рослинництва для підвищення рівня інтенсифікації використання земель;

дістали подальшого розвитку:

– пропозиції щодо підвищення економічної ефективності використання земельних угідь на основі оцінки раціональності сівозмін і показників обсягів виробництва та формування галузевого профілю сільськогосподарського підприємства;

– кластерні моделі землекористування сільськогосподарських підприємств, які враховують показники ефективності сільськогосподарського виробництва та екологічності землекористування й спрямовані на визначення й обґрунтування практичних рекомендацій з інтенсифікації використання земельних угідь регіону;

– модель ефективного землекористування сільськогосподарського підприємства та механізм її практичного застосування з урахуванням агрономічних вимог до оптимальної структури посівів кормових культур та зоотехнічних норм годівлі тварин з використанням методів економіко-математичного моделювання.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розвитку науково-практичних засад і концептуальних підходів до розв’язання проблем, пов’язаних із раціональним використанням земельних ресурсів та поліпшенням їх якісних властивостей суб’єктами аграрного господарювання.

Одержані результати оцінки ефективності землекористування для беззбиткового виробництва овоче-баштанних культур прийняті до впровадження Державним підприємством «Дослідне господарство Дніпропетровської дослідної станції Інституту овочівництва і баштанництва НААН України» (довідка № 9 від 15.01.2016 р.). Рекомендації стосовно розробленого витратно-галузевого профілю вдосконалення землекористування сільськогосподарських виробників використані у діяльності Дослідного господарства «Поливанівка» (довідка № 15 від 22.02.2016 р.). Результати моделювання ефективного землекористування під посівами кормових культур прийняті до впровадження у ТОВ «ППП «Агробізнес» (довідка № 2 від 03.03.2016 р.). Запропонована економіко-математична модель побудови регіональних кластерів сільськогосподарських

підприємств рекомендована до використання у сільськогосподарських підприємствах області Управлінням агропромислового розвитку Дніпропетровської обласної державної адміністрації (довідка № 24/1/84-15 від 28.04.2016р.). Окремі положення дисертації використовуються у навчальному процесі Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету при викладанні дисциплін «Підприємництво в аграрних формуваннях», «Організація виробництва», «Організація аграрного бізнесу» (довідка № 44-11-646 від 23.05.2016 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою роботою, в якій обґрунтовано напрями інтенсифікації землекористування і збереження родючості ґрунтів в сільськогосподарських підприємствах. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використані лише ті ідеї та положення, що є результатом особистого дослідження автора.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дисертації доповідались на таких науково-практичних конференціях:

- міжнародних: «Трансформаційні процеси в економіці держави та регіонів» (м. Запоріжжя, 2012 р.); «Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» (м. Дніпропетровськ, 2013 р.); «Розвиток форм та методів сучасного менеджменту в умовах глобалізації» (м. Дніпропетровськ, 2014 р.); «Структурні трансформації національних економік в глобальному вимірі» (м. Миколаїв, 2015 р.); «Сучасна трансформація економіки та менеджменту в епоху глобалізації» (Литва, м. Клайпеда, 2016 р.); «Інноваційний потенціал соціально-економічних систем: виклики глобального світу» (Португалія, м. Лісабон, 2016 р.):

- всеукраїнських: «Аграрна наука XXI століття: реалії та перспективи» (м. Дніпропетровськ, 2013-2015 рр.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 19 наукових праць загальним обсягом 8,15 друк. арк., із них 9 статей – у фахових

виданнях України, 1 стаття в зарубіжному журналі, та 7 робіт у матеріалах і збірниках тез конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (185 найменувань), додатків. Основний зміст дисертації викладено на 173 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить 19 таблиць, 51 рисунок, 10 додатків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агаркова Н.А. Теоретико-прикладні аспекти інтенсифікації виробництва / Н.А. Агаркова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 6. – Т.2. – С. 186 – 190.
2. Амбросов В.Я. Великотоварні підприємства як основа впровадження інновацій / В.Я. Амбросов, Т.Г. Маренич // Економіка АПК. – 2007. – № 6. – С. 15-18.
3. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз: монографія / В.Г. Андрійчук. - Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 292 с.
4. Антипова Л. И. Роль люцерни у виробництві високоякісних кормів і поліпшення родючості ґрунту / Л. К. Антипова [та ін.] // Наукові праці. – Випуск 68, Т. 81. – 2008. – С. 81–84.
5. Антипова Л.І. Залучення зарубіжного досвіду організації земельно-орендних відносин / Л.І. Антипова // Економіка АПК. – 2007. – № 1. – С. 147-153.
6. Бабич М.М. Формування ефективних ринкових земельних відносин в аграрних підприємствах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.0004 «економіка та управління підприємствами (економіка сільського господарства і АПК)» / М.М. Бабич. – Сімферополь, 2008. – 20 с.
7. Березівський П.С. До питання про суть та економічний зміст категорій «інтенсивність» та «інтенсифікація» / П.С. Березівський, Н.П. Особа // АгроСвіт. – 2010. – № 6. – С. 24-31.
8. Березівський П.С. Інтенсифікація виробництва у сільськогосподарських підприємствах: теорія, оцінки, перспективи: монографія / П.С. Березівський, Н.П. Особа. – Львів: Ліга-прес, 2008. – 188 с.
9. Березівський П.С. Напрями інтенсифікації розвитку сільськогосподарських підприємств / П.С. Березівський, П.Н. Особа // Економіка АПК. – 2009. – № 6 (174). – С. 18-25.

10. Березюк С. В. Сучасні проблеми землекористування в сільському господарстві / С. В. Березюк // Економіка АПК. – 2011. – № 5. – С. 48-53.
11. Болгарова Н.К. Розвиток земельних відносин на сучасному етапі / Н.К. Болгарова // Економіка АПК. – 2004. – № 2. – С. 29-33.
12. Борисов А. Б. Большой экономический словарь / А. Б. Борисов. - М. : Книжный мир, 2003. – 895 с.
13. Буздалов И. Н. Экономическая эффективность интенсификации сельского хозяйства. М.: Колос, 1966. – 231 с.
14. Васильєва Н. К. Методи й моделі оптимізації в економіці: навч. посібник. – Дніпропетровськ: РВВ ДДАУ, 2008. – 142 с.
15. Васильєва Н. К. Галузеві й регіональні аспекти інноваційно-інвестиційної моделі розвитку аграрних підприємств / Н. К. Васильєва // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2011. – № 3. – С. 264–268.
16. Васильєва Н. К. Інтегрований інноваційно-інвестиційний розвиток аграрних підприємств із застосуванням інформаційних технологій / Н. К. Васильєва // Економічний простір. – 2011. – № 50. – С.185–193.
17. Васильєва Н. К. Інтегрований інноваційно-інвестиційний розвиток аграрних підприємств із застосуванням інформаційних технологій / Н. К. Васильєва // Економічний простір. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2011. – № 49. – С. 173–180.
18. Васильєва Н. К. Моделювання розвитку аграрних підприємств регіонального кластера сільського господарства / Н. К. Васильєва // Агросвіт. – 2012. – № 8. – С. 11–14.
19. Васильєва Н.К. Економіко-математичне моделювання в сільському господарстві: навчальний посібник. – Дніпропетровськ: Біла К. О., 2015. – 155 с.
20. Васильєва Н.К. Економіко-математичне моделювання інноваційного розвитку аграрного сектору: монографія. – Дніпропетровськ: Зоря, 2006. – 252 с.

21. Васильчук В.Л. Ефект зниження віддачі від реалізації спільної власності / В.Л. Васильчук // Економіка АПК. – 2001. – № 2. – С. 77-80.
22. Васільєва Л.М. Аграрний сектор: оцінка рівня державної підтримки / Л. М. Васільєва, Н. В. Бондарчук // Молодий вчений. – 2015. – № 1 (16). – С. 204–209.
23. Васюта В.Б. Інтенсифікація сільськогосподарського виробництва / В.Б. Васюта, В.В. Мормуль // Ефективна економіка. – 2013. – № 11. – [Режим доступу]: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2453&p=1>.
24. Вільхова Т. В. Розміри землекористування сільськогосподарських підприємств та їхній вплив на ефективність землеробства / Т. В. Вільхова // Агросвіт. – 2013. – № 7. – С. 54–59.
25. Вільхова Т.В. Витратно-галузеве обґрунтування напрямів удосконалення землекористування аграрних виробників / Т.В. Вільхова // Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету. – 2016. – № 1. – С. 106-111.
26. Вільхова Т.В. Земельна реформа в сільському господарстві України: мета, підсумки, проблеми та можливі напрями їх вирішення / Т.В. Вільхова // Інтеграція освіти, науки та бізнесу: монографія. – Запоріжжя: ЗНУ, 2013. – С. 140-149.
27. Вільхова Т.В. Кластерна модель удосконалення землекористування в сільськогосподарських підприємствах / Т.В. Вільхова // Агросвіт. – 2016. – № 4. – С.53-58.
28. Вільхова Т.В. Моделювання ефективного землекористування під посівами кормових культур / Т.В. Вільхова // Ефективна економіка. – 2016. – № 5 [Режим доступу]: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4976>. (ScholarGoogle, Index Copernicus та SIS)
29. Вільхова Т.В. Оцінка ефективності землекористування для беззбиткового виробництва та з розширеним відтворенням / Т.В. Вільхова // Молодий вчений. – 2016. – № 5(32). – С. 31-35.

30. Вільхова Т.В. Продуктивне використання та відновлення родючості земель аграрних підприємств / Т.В. Вільхова, Л.Ю. Мельник // Вісник Дніпропетровського державного аграрного університету. – 2013. – № 2(32). – С. 186-189.
31. Вільхова Т.В. Тенденції інтенсифікації використання земельних угідь / Т.В.Вільхова // Регіональна економіка та управління. – 2015. – № 4(07). – С. 53-55.
32. Вільхова Т.В. Теоретичний аспект оренди земель сільськогосподарського призначення / Т.В. Вільхова, С.В. Васильєв, В.О. Олексюк // Агросвіт. – 2013. – № . – С. 11-17.
33. Вільхова Т.В. Форми землекористування в контексті продуктивного використання сільськогосподарських угідь та відтворення їхньої родючості / Т.В. Вільхова, Л.Ю. Мельник // Агросвіт. – 2012. – № 13. – С. 20-25.
34. Вільхова Т. В. Критерії та показники ефективності використання землі / Т. В. Вільхова // Економіка та держава. – 2014. – № 7. – С. 70–72.
35. Вітвіцький В.В. Земельна рента і системи вимірювання продуктивності в рослинництві / В. В. Вітвіцький, Ю. В. Вакуліна // Економіка АПК. – 2015. – № 9. – С. 30 – 38.
36. Вітков М.С. До теоретичних і методологічних засад інтенсифікації аграрного виробництва / М.С. Вітков // Економіка АПК. – 2004. – №11. – С. 36 – 37.
37. Вітков М.С. Інтенсифікація сільськогосподарського виробництва на інноваційній основі: монографія / М.С. Вітков. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2008. – 220 с.
38. Вітков М.С. Основні фактори інтенсифікації аграрного виробництва в перехідний період до ринку / М.С. Вітков // Економіка АПК. – 2005. – № 2. – С. 17-20.
39. Гадзало Я.М. Підсумки діяльності Національної академії аграрних наук України за 2014 рік та основні завдання на перспективу / Я.М. Гадзало // Економіка АПК. – 2015. – №4. – С. 5-11.

40. Галаган Т.І. Еколого-економічне значення рекультивації земель / Т. І. Галаган // *Агросвіт*. – 2013. – № 7. – С. 8 – 11.

41. Гнидюк І.В. Визначення оптимального співвідношення між економічною та екологічною сферами землекористування сільськогосподарських підприємств / І.В. Гнидюк // *Вісник Житомирського національного агроекономічного університету: наук.–теорет. зб.* / редкол.: А.С. Малиновський (голов. ред.) [та ін.]. – Житомир, 2011. – № 1 (28), т. 2. – С. 382-395.

42. Голданов В.В. Організаційно-економічне відтворення родючості ґрунтів сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.00.04 «економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / В.В. Голданов. – Дніпропетровськ, 2010. – 21 с.

43. Горбачов В.С. Еволюція і сучасний стан наукових уявлень про інтенсифікацію виробництва / В.С. Горбачов, О.П. Гурченков // *Економіка України*. – 2005. – №1. – С.53-59.

44. Горбонос Ф.В. Економіка підприємств: підручник / Ф.В. Горбонос [ін.]. – К.: Знання, 2010. – 463 с.

45. Горін М.О. Екоетичні принципи оцінки і раціонального використання земель / М.О. Горін // *Економіка АПК і природокористування: вісн. ХНАУ*. – Х., 2009. – № 11. – С. 20 – 26.

46. Горланчук В.В. Передумови запровадження ринку земель для ведення товарного сільськогосподарського виробництва / В.В. Горланчук, С.М. Белінська // *Економіка АПК*. – 2007. – № 7. – С. 18–20.

47. Грабак Н.Х. Основи ведення сільського господарства та охорона земель: навчальний посібник / Н.Х. Грабак [та ін.]. – К.: ВД «Професіонал», 2005. – 796 с.

48. Грибова Д.В. Інноваційний розвиток овочівницької галузі в умовах інтенсифікації виробництва / Д.В. Грибова // *Економічний аналіз*. – 2014. – Т. 18. – № 2. – С. 142–145.

49. Грицаєнко Г.І. Соціально-економічна сутність інтенсифікації сільськогосподарського виробництва / Г.І. Грицаєнко, Т.М. Романюк // Економіка АПК. –2006. –№4. – С. 131–134.

50. Грібахо О.О. Потенціал земельних ресурсів регіональної господарської системи та напрямки його використання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.07.05 «розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / О.О. Грібахо. – Чернігів, 2010. – 20 с.

51. Данкевич А.Є. Вплив розмірів землекористувань на рівень виробництва / А.Є. Данкевич // Економіка АПК. –2011. № 9. – С. 29-33.

52. Данкевич А.Є. Розвиток орендних земельних відносин у сільському господарстві / А.Є. Данкевич // Економіка АПК. – 2004. – № 5. – С. 43

53. Данкевич А.Є. Світовий досвід оренди земель / А.Є. Данкевич // Економіка АПК. – 2007. – № 3. – С. 138-144.

54. Данкевич А.Є. Формування та ефективність функціонування агрохолдингів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. економ. наук: спец. 08.00.04 “економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Київ, 2012. – 35 с.

55. Дідковська Л. І. SWOT – аналіз розвитку зрошеного землеробства в Україні / Л.І. Дідковська // Економіка АПК. – 2015. – №5. – С. 33-38.

56. Добрынин В.А. Три главных направления выхода АПК из катастрофы / В.А. Добрынин // АПК: экономика, управление. – 2001. – № 5. – С. 18-24.

57. Дорогань Л.О. Інтенсифікація виробничих процесів в аграрних підприємствах / Л.О. Дорогань // Наук. праці Полтавської державної аграрної академії. Економічні науки. – Полтава: ПДАА, 2011. – Т.1. – Вип. 2. – С. 323–328.

58. Дорогань Л.О. Нереалізовані стратегії соціально-економічного розвитку України в умовах трансформаційних змін: аналіз помилок і пошук рішень : колект. монографія / Л. О. Дорогань-Писаренко, Н. Б. Кравченко, М. Б. Чижевська, О. С. Песцова-Світалка, І. І. Шупик; ред.: Л. О. Дорогань-

Писаренко; Полтав. держ. аграр. акад. - Полтава : Укрпромторгсервіс, 2014. - 205 с.

59. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 2. / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. Ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с. <http://ukr.vipreshebnik.ru/entsiklopediya/4342-payuvannya-zemli.html>.

60. Емельянов А. Регулируемый рыночный оборот земли и частная собственность на землю / А. Емельянов // Вопросы экономики. – 2001. – № 8. – С. 80-91.

61. Енглстер Петра Ринкова економіка для бізнесменів-початківців / Петра Енглстер. – К.: Вік, 1992. – 223 с.

62. Єрмаков О.Ю. Інновації енергозбереження у сільському господарстві / О.Ю. Єрмаков // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2008. – № 4. – С. 26–32.

63. Єрмаков О.Ю. Розвиток регіонального ринку оренди сільськогосподарських земель / О.Ю. Єрмаков, А.В. Кравченко // Економіка АПК. – 2007. – № 6. – С. 10-14.

64. Жученко А. А. Вызовы XXI столетия мировой и отечественной продовольственной безопасности // Агропродовольственная политика России. – 2012. – № 1. – С. 4-7.

65. Жученко С.І. Звіт про виконання проектно-технологічних та науково-дослідних робіт / С.І. Жученко, В.О. Сироватко // Дніпропетровськ: Дніпропетровський Центр «Облдержродючість», 2011. – 142 с.

66. Захарченко В.И. Экономический механизм процесса нововведений / В.И. Захарченко. – Одесса: АОЗТ „ИРЕНТиТ”, 1999. – 198 с.

67. Заяць В.М. Розвиток ринку сільськогосподарських земель : монографія / Заяць В.М. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 166 С.

68. Збарський В.К. Економіка сільського господарства: Навч. посіб. / В.К. Збарський, В.І. Мацибора, А.А. Чалий та ін. – К.: Каравела, 2009. – 264 с.

69. Збарський В.К. Особисті селянські господарства в становленні малих форм господарювання / В.К. Збарський // Економіка АПК. – 2004. – № 1. – С. 48-53.
70. Збарський В.К. Проблеми кооперування селянських господарств у працях М.Д. Кондратьєва / В.К. Збарський // Економіка АПК. – 2004. – № 11. – С. 42-47.
71. Земельний кодекс України. – Запоріжжя: Поліграф, 2001. – 100 с.
72. Зінченко О.І. Кормовиробництво / О.І. Зінченко. – К.: Вища освіта, 2005. – 448 с.
73. Иоаннесян С.Л. Продовольственная безопасность – приоритетная цель сельскохозяйственной политики США / С.Л. Иоаннесян, Н.З. Левина // США: экономика, политика, идеология. – 1997. – № 10. – С. 109-119.
74. Іванюк І.В. Організаційно-економічне забезпечення розвитку земельних відносин на сільськогосподарських підприємствах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.00.04 «економіка і управління підприємствами (економіка сільського господарства і АПК)» / І.В. Іванюк. – Луганськ, 2008. – 20 с.
75. Івченко В. Справедлива ціна за державну землю / В. Івченко // Економічна правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/columns/2015/08/10/554451/>.
76. Інтенсифікація виробництва і соціальний розвиток села / В.П. Мертенс, В.Є. Шпигало, А.І. Пастушенко, А.М. Стельмащук. – К.: Урожай, 1986. – 152 с.
77. Інформатика в LINUX-середовищі: навчальний посібник / за ред. Н.К. Васильєвої. – Дніпропетровськ: Біла К.О., 2016. – 268 с.
78. Історія економічних учень: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2004. – 1300 с.
79. Карамушка О. М. Інноваційний розвиток насінневих підприємств зернового підкомплексу / О. М. Карамушка // Агросвіт. – 2012. – № 21. – С. 44–49.

80. Карамушка О. М. Інноваційні реалії функціонування сільськогосподарських підприємств зернового кластеру України / О. М. Карамушка // Економічний простір. – 2015. – № 96. – С. 194–204.

81. Кваша С.М. Очікувані наслідки переходу до ринку землі / С.М. Кваша, А.В. Скрипник, О.В. Жемойда // економіка АПК. – 2015. – № 7. – С. 32-40.

82. Кирилов Ю.Є. Роль сільгоспвиробників у забезпеченні продовольчої безпеки України в умовах глобалізації / Ю.Є. Кирилов, І.В. Осадчук // Економіка АПК. – 2012. – № 1. – С. 7-10.

83. Коковіхін С.В. Інноваційні підходи до розвитку зрошуваних меліорацій на локальному та регіональному рівнях [Електронний ресурс] // Ефективна економіка. – 2013. – № 6. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2103>.

84. Кононенко Ж.А. Наукові основи економіко-екологічного землекористування / Ж.А. Кононенко // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – 2012. – Випуск 2 (5). Том 1. – С. 124–127.

85. Корчинська О.А. Еколого-економічні аспекти використання засобів хімізації в сільському господарстві / О.А. Корчинська, С.Г. Корчинська // Економіка АПК. – 2015. – № 7. – С. 46 – 51.

86. Кочерга М.М. Ефективність екологічного менеджменту в сільському господарстві / М.М. Кочерга // Агросвіт. – 2013. – № 6. – С. 29 – 33.

87. Кошкалда І.В. Обґрунтування розміру землекористування сільськогосподарських підприємств / І.В. Кошкалда // Агросвіт. – 2012. – № 10. – С. 19-25.

88. Кошкалда І.В. Удосконалення орендних відносин у системі господарського механізму сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.07.02 «економіка сільського господарства і АПК» / І.В. Кошкалда. – Харків, 2004. – 21 с.

89. Кравченко А.В. Ефективність використання земельних ресурсів у сільськогосподарських підприємствах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня

канд. економ. наук: спец. 08.00.04 «організація та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / А.В. Кравченко – Київ, 2008. – 21 с.

90. Кузьменко О.Б. Сучасні напрями екологічнобезпечного землекористування / О.Б. Кузьменко // Наукові праці : науково-методичний журнал. – Т. 107. – Вип. 94: Економічні науки. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2009. – С. 29–33.

91. Кузьома В.В. Інтенсифікація- основа ефективного використання землі / В.В. Кузьома// Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. – Черкаси. – 2007. – Вип. 18. – Ч. III. – С. 118-120.

92. Кучма Л.Д. На селі відроджено історично справедливі відносини / Л.Д. Кучма // Економіка АПК. – 2001. – № 1. – С. 3-10.

93. Лазарева О.В. Методологічні аспекти формування інноваційної моделі землекористування / О.В. Лазарева // Збалансоване природокористування: науково-практичний журнал. – 2014. – № 2. – С. 110-114.

94. Лазня І.В. Відносини власності в умовах формування ринкової економіки в Україні: автореф дис. на здобуття наук. ступеня доктора економ. наук: спец. 08.01.01 «політична економія» / І.В. Лазня. – К., 1997. – 33 с.

95. Лебеденко О.В. Розвиток ефективного використання землі суб'єктами аграрного господарювання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.00.04 «економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / О.В. Лебеденко. – Дніпропетровськ, 2009. – 20 с.

96. Лебідь Е.М. Родючість ґрунту та врожайність польових культур за різних систем обробітку та удобрення в сівозміні / Е.М. Лебідь [та ін.] // Вісник Дніпропетровського державного аграрного університету. – 2013. – № 2 (32). – С. 26–31.

97. Лисюк О.В. Ефективність використання земельних угідь у сільському господарстві: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.00.04 «економіка та управління підприємствами (економіка сільського господарства і АПК)» / О.В. Лисюк. – Львів, 2007. – 20 с.

98. Лысенко Е.Г. Эколого-экономические основы устойчивого развития земледелия / Е.Г. Лысенко // Экономика сельского хозяйства России. – 2002. – № 3. – С. 29.
99. Мазнев Г.Є. Геоінформаційні технології в аграрному виробництві / Г.Є. Мазнев // Економіка АПК. – 2011. – №4. – С. 133.
100. Макаренко А.П. Економічна теорія – політекономічний контекст: навчальний посібник / А.П. Макаренко [ін.]. – Полтава РВВ ПДАА, 2010. – 211 с.
101. Макаренко П.М. Механізми інноваційного оновлення аграрного сектора України / П.М. Макаренко, Н.К. Васильєва // АгроІнКом. – 2005. – № 1–2. – С. 64–69.
102. Макеенко М. И собственность, и аренда / М. Макеенко // АПК: экономика, управление. – 2001. – № 8. – С. 69-74.
103. Маркс К. Капітал. Т. 1 / К. Маркс, Ф. Енгельс. – твори. – 2-е видання. – Т. 23. – 907 с.
104. Маркс К. Твори. Т.24 / К. Маркс, Ф. Енгельс. - 2-ге вид. - Видавництво політичної літератури України, 1962. – 645 с.
105. Маркс К. Твори. Т.25. Ч.ІІ / К. Маркс, Ф. Енгельс. - 2-ге вид. - Видавництво політичної літератури України, 1962. – 511 с.
106. Маршалл А. Принципы экономической науки: Пер. с англ. / А. Маршалл. – М.: Прогресс, 1993. – Т. 1. – 415 с.
107. Матковський П.Є. Формування власника землі як суб'єкта господарювання у сільськогосподарському виробництві: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.00.04 «економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / П.Є. Матковський. – Львів, 2008. – 20 с.
108. Мельник Л. Ю. Наукові основи оренди землі / Л.Ю. Мельник, В.О. Олексюк // Держава та регіони. Серія: економіка та підприємництво, 2006. – № 6. – С. 200-204.

109. Мельник Л.Е. Особенности предпринимательства в сельском хозяйстве: учебное пособие / Л.Е. Мельник, Н.Х. Корецкий, В.Я. Плаксиенко – Днепропетровск: Днепропетр. гос. агр. ун-т, 1995. – 88 с.

110. Мельник Л.Л. Наукові засади оптимуму землекористування у сільському господарстві / Л.Л. Мельник, Ю.О. Литвин // Агросвіт. – 2008. – № 3. – С. 4-9.

111. Мельник Л.Ю. Наукові засади економічної сутності і сфер прояву відносин власності / Л.Ю. Мельник, А.О. Литвинова // Вісник Академії митної служби України. – 2002. – № 4 (16). – С. 38-42.

112. Мельник Л.Ю. Продуктивне використання та відновлення родючості земель аграрних підприємств / Л.Ю. Мельник, Т.В. Вільхова // Вісник Дніпропетровського державного аграрного університету. – 2013. – № 2 (32). – С. 186–189.

113. Мельник Л.Ю. Соціально-економічні аспекти приватної власності на землю сільсь-когосподарського призначення / Л.Ю. Мельник, Ю.О. Литвин // Держава та регіони. – Сер.: Економіка та підприємництво. – 2004. – № 2. – С. 135-140.

114. Мельник Л.Ю. Теоретичні основи й практика концентрації виробництва в сільському господарстві / Л.Ю. Мельник, П.П. Макаренко, Л.Л. Мельник // Економіка АПК. – 2011. – № 6. – С. 15-22.

115. Мельник Л.Ю. Форми землекористування в контексті продуктивного використання сільськогосподарських угідь та відтворення їхньої родючості / Л.Ю. Мельник, Т.В. Вільхова // Агросвіт. – 2012. – № 13. – С. 20–25.

116. Месель-Веселяк В.Я. Стратегічні напрями розвитку аграрного сектору економіки України / В. Я. Месель-Веселяк, М. М. Федоров // Економіка АПК. - 2016. - № 6. - С. 37-49.

117. Месель-Веселяк В.Я. Оптимальні розміри сільськогосподарських формувань промислового типу в Україні / В.Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК. – 2008. – № 3. – С. 13-20.

118. Месель-Веселяк В.Я. Підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва / В.Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК. – 2005. – № 6. – С. 17-26.
119. Методика формування економічного механізму екобезпечного сільськогосподарського землекористування: [наукове видання] / О.І. Фурдичко, О.І. Шкуратов, М.Х. Шершун та ін. – К.: Екоінвестком, 2012. – 28 с.
120. Минаков И.А., Соколов Н.И. и др. Экономика отраслей АПК. под ред. И.А. Минакова. – М.: КолосС, 2004. – 464 с.
121. Мироненко О.А. Дослідження соціально-економічного розвитку аграрного підприємництва з інтегрованими інформаційними технологіями / О.А. Мироненко, І. І. Шрамко // Economic Efficiency of Business in a Volatile Economy: collective monograph. – Tauton (MA, USA): Aspekt Publishing, 2015. – P. 302–307.
122. Мироненко О.А. Застосування сучасних програмних засобів в управлінні підприємствами аграрного сектору / О.А. Мироненко, І.І. Шрамко // Socio-economic aspects of economics and management: collective monograph. – Tauton (MA, USA): Aspekt Publishing, 2015. – Vol.1. – P.78–83.
123. Михайлишина Л.В. Інтенсифікація плодоягідної галузі як фактор підвищення її конкурентоспроможності / Л.В. Михайлишина // Зб. наук. праць Уманського національного університету садівництва. – Умань, 2012. – Вип. 77. – С. 306–315.
124. Мороз С.І. Інформаційне забезпечення ціноутворення на аграрну продукцію / С.І. Мороз // Агросвіт. – 2011. – № 6. – С. 22–24.
125. Мороз С.І. Інформаційне і програмне забезпечення маркетингової діяльності аграрних підприємств / С.І. Мороз // Економіка: проблеми теорії та практики. – 2010. – 3 (265). – С. 794–799.
126. Москаленко А. Еволюція орендного землекористування: зарубіжний та вітчизняний досвід / А. Москаленко // Економіка України. – 2001. – № 9. – С. 88-94.
127. Назаренко О.В. Орендні земельні відносини та механізм їх удосконалення в ринкових умовах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня

канд. економ. наук: спец. 08.07.02 «економіка сільського господарства і АПК» / О.В. Назаренко. – Харків, 2006. – 20 с.

128. Народное хозяйство Украинской ССР в 1989 году: Стат. ежегодник / Госкомстат УССР; отв. за вып. В.В. Самченко. – К.: Техника, 1990. – 468 с.

129. Наукові основи агропромислового виробництва в зоні степу України / редкол.: М.В. Зубець (голова ред колегії) та ін. – К.: Аграрна наука, 2004. – 844 с.

130. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2012 році / Міністерство екології та природних ресурсів України. [Електронний ресурс]. - [Режим доступу]: <http://www.menr.gov.ua/dopovid>

131. Нелеп В. Оцінка експортних можливостей агропродовольчого комплексу України / В. Нелеп // Економіка України. – 2011. - № 9. – С. 54-63.

132. Никонов А.А. Спираль многовековой драмы: аграрная наука и политика России (XVIII — XX вв.) / А. А. Никонов. – М.: Энциклопедия российских деревень, 1995. – 574 с.

133. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики [Текст] / Д. Норт ; [пер. с англ. А. Н. Нестеренко] ; под. ред. Б. З. Мильнера. – М. : Фонд экономической книги «Начала», 1997. – 180 с.

134. Овчинникова Н.Г. Разработка социо-эколого-экономического механизма совершенствования методов использования земельных ресурсов: [монография] / Н.Г. Овчинникова. – М.: Вузовская книга, 2011. – 175 с.

135. Олійник О.В. Паритет цін і формування собівартості продукції рослинництва в умовах інтенсифікації виробництва / О.В. Олійник, Х.М. Бадалов // Економіка АПК. – 2015. – № 6. – с. 47-53.

136. Онищенко О. Особливості сучасних земельних відносин в Україні / О. Онищенко // Економіка України. – 2001. – № 4. – С. 56–62.

137. Онищенко О. Соціально-економічна природа і розміри сільськогосподарських підприємств / О. Онищенко // Економіка України. – 2000. – № 6. – С. 58–68.

138. Осипчук С.О. Сучасний стан сільськогосподарських угідь України та заходи його поліпшення / Осипчук С.О., Дорош Й.М. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 77.121.11.22/ecolib/6/33.doc

139. Паленичак О.В. Раціональне землекористування в умовах збалансованого розвитку агропромислового виробництва / О.В. Паленичак // Економіка АПК. – 2012. – №2. – С. 32.

140. Петренко Ж.А. Ефективність використання земельних ресурсів: економіко-аналітичний аспект / Ж.А. Петренко, О.А. Томашевська / Вісник Полтавської державної аграрної академії – 2012. – № 2. – С. 162-168.

141. Петренко Ж.А. Умови та напрями ефективного використання сільськогосподарських угідь /Ж.А. Петренко // Вісник Полтавської державної аграрної академії. - №4. – 2006. – с.198-201.

142. Политэкономический словарь / Под ред. Е.Ф. Борисова [и др.]. – М.: Политиздат, 1964. – 303 с.

143. Польшакова Н. В. К вопросу эколого-экономической эффективности использования земельных ресурсов в аграрном производстве /Н. В. Польшакова // Вопросы экономики и управления. – 2016. – №4. – С. 26-28.

144. Польшакова Н.В. Значение производственного потенциала в устойчивом развитии агропромышленного комплекса Орловской области /Н. В. Польшакова, А.С. Коломейченко // Экономические и гуманитарные науки № 7 (258), 2013, – с. 101-108.

145. Попов А.С. Сталість землекористування як основа економічної ефективності сільськогосподарських підприємств / А.С. Попов // Механізм управління земельними ресурсами в умовах ринкової трансформації. Львів: Українські технології, 2010. – 210 с.

146. Порядок нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів / Наказ Деркомзему України, Мінбудархітектури України, Української академії аграрних наук. - від 27.01.2006. - № 18/15/21/11.

147. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. - 2-е изд., испр. - М.: ИНФРА-М., 1999. – 479 с.
148. Реферат-дайджест творів Дж.М. Кейнса «Трактат про грошову реформу», «Загальна теорія зайнятості, процента та грошей». – К.: АУБ, 1999. – 189 с.
149. Романова В.А. Соціально-економічна ефективність використання земельних ресурсів регіону: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.07.02 «економіка сільського господарства і АПК» / В.А. Романова. – Дніпропетровськ, 2005. – 20 с.
150. Рослинництво: Підручник / О.І. Зінченко [та ін.] // За ред. О.І. Зінченко. – К.: Аграрна освіта, 2001. – 591 с.
151. Румянцев А. М. Экономическая энциклопедия. Политическая экономия: в 4-х т. / гл. ред. А. М. Румянцев. – М. : Советская Энциклопедия, 1975. – Т. 2. – 560 с.
152. Саблук П.Т. Економічний механізм АПК у ринковій системі господарювання / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2007. – № 2. – С. 3–10.
153. Саблук П.Т. Структурно-інноваційні зрушення в аграрному секторі України як фактор його соціально-економічного зростання / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2004. – № 6. – С. 3-8.
154. Сайко В.Ф. Рациональное використання і охорона земельних ресурсів / В.Ф. Сайко // Наукові основи агропромислового виробництва в зоні Лісостепу України. – К., 2010. – Роз. 3. – С. 106 – 271.
155. Сатир Л.М. Економічна сутність інтенсифікації виробництва та її особливості в сільському господарстві / Л.М. Сатир // [Режим доступу]: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/5.1/252.pdf>.
156. Скрильник Є. Ефективність використання післяжнивних решток / Є. Скрильник // Пропозиція: укр. журн. з питань агробізнесу. – 2013. – № 7. – С. 62–66.

157. Солов'яненко Н. Грунтовий покрив – складова природних ресурсів України / Н. Солов'яненко // Землевпорядний вісник. – 2012. – №2. – С. 44-48.

158. Статистичний збірник «Сільське господарство Дніпропетровської області» за 2015 рік. – Дніпропетровськ: Головне управління статистики у Дніпропетровській області, 2015. – 206 с.

159. Статистичний збірник «Сільське господарство України» за 2015 рік / Державний комітет статистики України. – К., 2016. – 379 с.

160. Степаненко С. В. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: [навчальний посібник] / С. В. Степаненко. – К.: КНУ ім. Т. Шевченка, 2004. – 350 с.

161. Стеценко О.М. Регулювання земельних відносин і обороту земельних ділянок аграрних господарств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.00.04 «організація та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / О.М. Стеценко. – Дніпропетровськ, 2010. – 21 с.

162. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року: збірник матеріалів чотирнадцятих річних зборів Всеукраїнського конгр. вчен. економістів-аграрників (Київ, 16-17 жовтня, 2012 р.). – К.: ННЦ «ІАЕ», 2013. – 762 с.

163. Суслов И.Ф. Интенсификация и ее особенности в сельскохозяйственном производстве / И.Ф. Суслов // Экономика сельского хозяйства. – 1986. – №4. – С. 56–61.

164. Сучасна земельна політика України / Юрченко А.Д., Греков Л.Д., Мірошниченко А.М., Кузьмін А.В. – К.: Інтертехнологія, 2009. – 260 с.

165. Тарасевич Л.С. Интенсификация сельскохозяйственного производства: социально-экономическое содержание и эффективность (вопросы теории) / Л.С. Тарасевич. - Ленинград. – 1974. – 157 с.

166. Ткач А.В. Методика определения эколого-экономической эффективности сельскохозяйственного производства /А. В. Ткач, А. А. Степанов, Р. В. Илюхина /. – М.: ВНИЭСХ, 1992. – 28с.

167. Третяк А.М. Земельні ресурси України та їх використання / А.М. Третяк, Д.І. Бабміндра. – К. : ТОВ „ЦЗРУ”, 2003. – 143 с.
168. Туган-Барановський М. Політична економія. Курс популярний / М. Туган-Барановський // К.: Наук. думка, 1994. – 263 с.
169. Ульянченко О.В. Формування та використання ресурсного потенціалу в аграрному секторі: монографія / О.В. Ульянченко // – ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – Х., 2006. – 357 с.
170. Федоров М.М. Земельна реформа і розвиток земельних відносин / М.М. Федоров // Економіка АПК. – 2011. – №7. – С. 57.
171. Хамініч С.Ю. Ефективність використання земельних угідь у сільському господарстві України: теоретичні підходи / С.Ю. Хамініч // Ефективна економіка. – 2016. – № 5 [Режим доступу]: <http://www.economy.nayka.com.ua>
172. Чаянов А.В. Избранные произведения: Сборник. – М.: Моск. Рабочий, 1989. – 363 с.
173. Черевко І.В. Визначення економічної оцінки земель з допомогою показника землемісткості / І.В. Черевко, А.В. Македонський // Економічні науки. Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – 2011. – № 5. – С. 300-305.
174. Черняков В.А. Роль и место крупнейших сельскохозяйственных предприятий в аграрном секторе США / В.А. Черняков // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. – 2001. – № 5. – С. 9-12.
175. Чернопищук Т.І. Економічні аспекти раціонального землекористування та охорони земель сільськогосподарського призначення / Т.І. Чернопищук // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. – 2012. – Т. 2. – № 1 (56). – С. 152–158.
176. Чудовська В.А. Концептуальні засади процесу відтворення земельних ресурсів в аграрному секторі / А.В. Чудовська // Економіка АПК. – 2015. – № 10. – С. 21-26.

177. Шебаніна О.В. Орендні земельні відносини: сучасний стан та основні напрями удосконалення / О.В. Шебаніна // Економіка АПК. – 2008. – № 7. – С. 7-13.
178. Шикуча М.К. Відтворення родючості ґрунтів у ґрунтозахисному землеробстві: монографія; за ред. М.К. Шикучи. – Київ: ПФ «Оранта», 1998. – 680 с.
179. Шубравська О.В. Розвиток сільськогосподарського виробництва України: чинники зростання / О.В. Шубравська // Економіка АПК. – 2015. – №5. – С. 5-11.
180. Юхименко П.І. Розвиток орендних відносин в аграрному секторі економіки / П.І. Юхименко // Економіка АПК. – 2010. – № 1. – С. 18-21.
181. Яців І.Б. Конкурентні відносини в системі аграрного землекористування / І.Б. Яців // Економіка АПК. – 2011. – № 4. – С.15-21.
182. 2007 Census of Agriculture. United States Summary and State Data. – Vol. 1. Geographic Area Series. Part. 51. – US Department of Agriculture, NASS, 2009.
183. Kadiyevskyy V. Systemic vision of ecological and economic interaction of land-use factors in modern agrosphere / V. Kadiyevskyy, N. Klymenko // Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища. - № 2 (152). – 2014. – С. 313 – 320.
184. Vasylieva N. Economic and mathematical evaluation of Ukrainian agrarian market by branches / N. Vasylieva, I. Vinichenko, L. Katan // Economic Annals–XXI. – 2015. – № 9–10. – P. 41–44.
185. Vilkhova T. Land use forms in agrarian farms and their influence on productive and rational use of land resources / T. Vilkhova, L. Melnik // European journal of economics and management. – 2016. – Vol.2. – Issue 1. – P. 111-116. (0,65 друк.арк.)